

Μετα-Ψυχολογία
174η Συνάντηση
Βασίλειος Μαούτσος

09/10/12

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο
‘Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’
‘Introductory Lectures on Psycho-Analysis’, 1916, Τόμος XV
“Διάλεξη VI: The Premises and Technique of Interpretation”

Με το πέρας της πέμπτης του ομιλίας ο Freud έχει καταστήσει σαφές στις τελευταίες δύο σελίδες ότι δεν προτίθεται να μιλήσει για τα *‘όνειρα’* όπως το 1900. Ούτε θα μπλέξει το ακροατήριό του σε πολύπλοκα θεωρητικά και φιλοσοφικόμορφα σχήματα που τα αντιπαθεί όσο τίποτα άλλο όταν πρόκειται περί κλινικών ζητημάτων όπως είναι κατ’ εξοχήν το *‘όνειρο’* και η *‘ερμηνεία’* του. Το μοναδικό θεωρητικό του υπόβαθρο ήταν και παραμένει, όπως έχουμε κατ’ επανάληψη τονίσει, η περιφημη *‘αρχή’* της δυσαρέσκειας/ευχαρίστησης. Το ίδιο συμβαίνει και εδώ. Το *‘όνειρο’* έχει ένα σαφέστατο σκοπό κι’ αυτός είναι η αποκατάσταση ενός ευχάριστου ψυχικού βιώματος του υποκειμένου έστω κι’ αν δεν τον γνωρίζουμε, έστω κι’ αν δεν το καταλαβαίνουμε πως συμβαίνει.

Έτσι, απρόκλητα, με παραδείγματα και σχεδόν ανεπαίσθητα, στην έκτη ομιλία του, ο Freud θα δουλέψει επί του κεντρικού πλέον μεταψυχολογικού του ζητήματος των *‘λέξεων’* και των *‘ιδεών’*, τις οποίες έχει πάψει να τις δέχεται α priori ως το ανθρώπινο δεδομένο που δεν τίθεται υπό αίρεση και με το οποίον φλέρταρε από την εποχή του «Σχεδίου». Με λόγια εξαιρετικά κατανοητά και τονίζοντας την αποφυγή *‘υποθέσεων’* θα αναφέρει πόσο εύκολη απ’ τον καθένα ασθενή είναι εν τέλει η παραδοχή του ονείρου ως *‘ψυχικό φαινόμενο’* (1ο) (αντί του *‘βιολογικού’*) που το νόημά του είναι απόλυτα *‘γνωστό’* (2ο) στο υποκείμενο, αλλά *‘άπιαστο’* (3ο).

Αν υπάρχει κάποιο ζήτημα με το *‘όνειρο’* αυτό συνίσταται στο ότι το υποκείμενο αδυνατεί να το εκφράσει επειδή προσκρούει σε δυνάμεις του *‘ασυνειδήτου’* του που δεν του επιτρέπουν να πει την *‘λέξη’* εκείνη που θα αντιπροσωπεύει την *‘ανάμνηση’* ενός γεγονότος ή, εν πάσει περιπτώσει, μιας φαντασίωσης, δηλαδή, μιας άλλης *‘λέξης’* που φυσικά μεταφέρει μια *‘ιδέα’* εντός της. Αντ’ αυτής της *‘λέξης’* το όνειρο του υποκειμένου εκφράζει μια άλλη *‘υποκατάστατη’* λέξη που μπλέκει περισσότερο αυτό που θέλει πραγματικά να ειπωθεί και τελικά δεν λέγεται ποτέ. Φαίνεται δε αυτό εκ του γεγονότος ότι η *‘ερμηνεία’* του αναλυτή φέρει όντως στη συνείδηση την απωθημένη *‘λέξη’* που ενυπάρχει μεταμφιεσμένη στο *‘όνειρο’* του υποκειμένου με τα αντίστοιχα αποτελέσματα συνειδητοποίησης.

Στην *‘προκαταρκτική επικοινωνία’* ο Freud (μαζί με τον Breuer) είχε πει το ίδιο πράγμα, αν και η έννοια της *‘ερμηνείας’* ως μία *‘λέξη’* έλειπε. Εδώ, υπάρχει ακόμη κάποια διστακτικότητα να αναφερθεί αμιγώς στα *‘πλέγματα’* (λέξη *‘ανάμνησης’*, λέξεις *‘υποκατάστατων’*, λέξη *‘ερμηνείας’*) των *‘λέξεων’* και αφήνει ανοικτό στον αναγνώστη το ενδεχόμενο οι *‘λέξεις’* να μην είναι τα «πράγματα» που πρώτος ο Breuer με τον βιολογικό τρόπο της σκέψης του είχε ορθώς αναφέρει. Ίσως ο Freud δεν θα μπορούσε ποτέ να είχε υποπτευθεί κατ’ εκείνη την περίοδο πόσο πολύ συμφωνούσε με τον Breuer στο επίπεδο των «πραγμάτων» των *‘λέξεων’* και των *‘ιδεών’* αφού η σωστή *‘ερμηνεία’* δεν είναι παρά η πλέον ακραία *‘λέξη’* του *‘συμπλέγματος’*, δηλαδή, το ακραιφνές «πράγμα».